БАРЫ ДОЙДҮЛАР ПРОЛЕТАРИЙДАРА, ХОЛБОҺУН!

САНА ОЛОХ

ССКП Чурапчытаабы райкомун уонна үлэһиттэр депутаттарын ороҕуоннаабы Советын органа

Саҥа 1931 сыл
алтыннаах 15 күнүттэн
тахсар

№137 (4560)

1974 сыл

СЭТИННИ
16
КҮНЭ

СУБУОТА

Сыаната 2 харчы

КУЛЬТУРНАЙ-СЫРДАТАР ҮЛЭНИ — БИЛИҢҢИ КӨРДӨБҮЛЛЭРГЭ

ССКП XXIV съезда үлэһиттэри коммунистическай партия туруорбут эпиэстээх соруктарын олохха киллэриннэн сибэстээх ороҕуонга саамыай сылларга культура учреждениелэрин материальнай базалара билэрдик бөҕөргөтүллүннэ, нэһилиэннэр ортотугар культурнай-сырдатар үлэ балачча сөргүтүллүбэ. Тыа сирин үлэһиттэрин митинга, кинилэр культурнай сыныналарын тэрийиигэ Кытаанахтааҕы уонна Мугудайдааҕы сельскай Культура дьиэлэрэ куһаҕан суохтук үлэлииллэр. Биилэрэ пропагандалааһынна, арааччылары кытта үлэлэр Хадаар, Мэҥдьахси библиотекалара эбэх үлэни ыыталлар. Оро музыкальнай оскуолата өрүс илии эйгэрилэри эрдэ методическай кинилиэн буолла. Кыраайы-торотор музей үлэтигэр сорох саҥа формалар туттуллаллар.

Ол эрээри ороҕуон үүгү культурнай-сырдатар учреждениелэрэ идеологическай үлэ кириитиэн, массабай-политическай үлэҕэ олохтоох партийнай тэриллэлэр комолоһоччуларыннан буолар оруолларын билиҥҥи дьаныгыта толорботтор. Үүгү культуулар, библиотекалар сиһилии ырытыллан оҥоһуллубут кэскилэрэх быдаана суох үлэлиилэр, үүс-уран самодеятельноска, кинигэни пропагандалааһыҥҥа үлэһиттэри, ордук ыччатчаары сылайан түммэттэр. Ол да иҥин хүлүмэхтик, хампаанньалаах үлэлиилэр, активы туһамматтар. Культура дьиэлэрэ, культуулар, библиотекалар бөйөлөрин үлэларын туһунан нэһилиэннэрэ тэҥэхтик отчуоттуулар, көрөөчүлэри уонна аарааччылары кытта күннэтэ суболэспэттэр. Итэ барыта тыа сиригэр культурнай-сырдатар дьаһаллар дьаныларын кыаратар, көдьүүстэрин намтатар.

Үлэ итинник туруктаах, түөх саныык иннинэ, культура учреждениелэрин сөптөох ахсаанаах, үчүгэй бэлэмнээх кадрдыннан хаарчыйыы ситэтэ суоҕуннан быһаарыллар. Ороҕуонтан билиҥҥи баар культурнай-сырдатар үлэһиттэр аҥардарын эрэ тэриҥэ аналлаах үөрэхтээхтэр. Ол үрдүнэн талаанныах, бадаанныах ыччатчаары бу салаана тардыыга былаанныах үлэ барбат. Иннинэ клубнай уонна библиотечнай үлэҕэ дьоҕурдаах ыччаттары бэлэмнэтэн суруйарааһын үлэлэтии уонна үлэлэтэ сылдьан кэтэхтэн үөрэтиллэри ыаада. Оччоҕо эрэ билиҥҥи курдук кадрдар быыстала суох бара-кэлэ туруулара, үлэттэн уурайыылара туораталлыан сөп.

Иккиннэн, культурнай-сырдатар үлэҕэ общественноһы киэҥник тардар сорук турар. Культура хас учреждениелэрин ахсын общественнай советтары үлэлэтиэхха, уус-уран самодеятельность кружуоктарын ордук кичэйдэхтик тэриллэриэхха, репертуардарын олох көрдөбүлларигэр сөп түбэһиннэрэн саҥардан, туоскаран иһиэхха.

Биилиҥҥи бириэмэҕэ культурнай-сырдатар үлэ биир суол соруктуран Аҕа дойдуну хомускуур Улуу сэриигэ советскай норуот историческай кыайыыта 30 сылын туолуутугар бэлэмнэниигэ буолуохтаах. Сэриигэ ветераннарын кытта көрсүһүүлэр, тематическай бэчээрдэр, оптон дьаныы этиҥ үлэлэр былаанныахтык ыытыллыахтаахтар. Кыраайы-торотор музей иитиҥ юбилейы көрсө саҥа экспонаттарынан байытыллыахтаах.

Культурнай-сырдатар үлэ— идеологическай фронт дьоһуннаах участката. Партийнай, профсоюзтай, комсомольскай тэриллэлэр кулууптар уонна библиотекалар үлэлэриэхтэрин күннэтэ комолоһоччулар эбэһиннэстээхтэр. Үлэ былаанын оторуттан саҕалаан ону олохтоох киллэриигэ тиийэ хас биирдии культура киниитэ үлэтигэр күннэтэ салалта, хонтуруол олохтонуохтаах. Бу уустук, эпиэстээх үлэҕэ коммунистар, комсомолсуктар туруорулуулара ордук көдьүүстээҕин практика көрдөрөр.

Олохтоох Советтар культура учреждениелэрин материальнай базаларын байытыыга утумнаах дьаһаллары ылыахтаахтар, общественность комитетин тэриллиэхтэр.

Райсовет исполкомун культураҕа отдела культура учреждениелэригэр бөйөтүн салалтатын, көрдөбүлүн күүһүрдэрэ эрдиллэр. Культура ороҕуоннаабы дьиэтэ, народнай театр, ороҕуоннаабы библиотека туһаннаах аныы учреждениелэргэ дьиҥнээх базовой тэриллэлэриннэн, методическай киниилэриннэн буолаллардыр ситиһиллиэхтээх. Библиотекалар үлэлэриигэр ССКП КК соторуттааҕы Уураабын олоххо киллэриигэ эрчимнээх дьаһаллар наадалар.

Партия XXIV съезда ууруохтарын ситиһиилээхтик олохтоох тохсус пятилетка соруктарын болдьохторун иннинэ толоруута ороҕуон үлэһиттэрин айар активностарын салгыы эрэ нөтөҥнүтэ культура учреждениелэрин оруолларын үрдэтии—партийнай тэриллэлэр, олохтоох Советтар дьоһуннаах соруктара.

Таб. П. Н. Демичев — СССР Культуратын министрэ

СССР Верховнай Советын Президиумун 1974 сыл сэтиннии 14 күнүнээҕи Ыйаабынан табаарыс Демичев Петр Нилович СССР Культуратын министринэн аныллыбыт.

АШХАБАД, сэтиннии 13 күнэ. (ССТА). Туркменистан сиригэр үөрүүлээх быраанньык тиийэн кэллэ. Республика үлэһиттэрэ, советскай норуот бүттүүнүн курдук, Туркменскай ССР уонна Туркменистан Коммунистическай партиятын тэриллибиттэрэ 50 сылларын туолуулаарын бэлиэтиигэ бэлэмнэнэллэр.

Бүгүн манна юбилейнай үөрүүгэ-көтүүгэ ССКП Киин Комитетин Политбюротун чилиэнэ, ССКП КК секретаря А. П. Кириленко кэллэ.

Республика кыһыл комус юбилейынан сибэстэтэн Ашхабад иннигэр күөх аллея олордулунна.

Туркменистаҥҥа быраанньык

МНР КОНСУЛА — ЯКУТСКАЙҒА

Иллэрэ күн Якутскайга Монголия Народнай Республикатын Иркутскай куораттан генеральнай консула Цэдэндамбаа кэлэн кэллэ.

Якутскай аэропордугар генеральнай консулу ССКП обкомун, Саха АССР Министрдэрин Советын уонна ССКП Якутскайдаабы горкомун эпиэстээх үлэһиттэрэ көрсүстүлэр.

ТУТААХ СЫЛЫ СИТИҺИИНЭН ТҮМҮКТҮӨҺҮН!

Эҥиилги кирбиигэ үктэннилэр

МЫРЫЛА. Субуруускай аатынан сэхэх Соловьевтааҕы отделениетын маннык сыллаах пятилетка тордус, тутаах сылыгар хардары былааны ылынан үлэлиилэр, үүт ыамын үрдэтиигэ бастыҥнар опытларын сатабылаахтык туһаналлар.

Отделение саҥа чулуу ыанньыксыта сыллааҕы сөрүдьохтарын уон ый түмүгүнэн аҥардылар. Нэһилиэк Советын депутата Иван Прокопьевич Собакин фуражнай ынарын ахсыытан 2012-лии килограмм үүтү ылта. Коммунистическай үлэ ударникатара Елена Николаевна Кронникова уонна Анна Львовна Сергеева ыанньыксыта сыллааҕы кирбиилэрин хаймыы-үйэ 82-лии — 96-лыы килограммынан куоһардылар.

П. СЕДАЛИЩЕВ.

САҤА ТӨРҮӨХХЭ БЭЛЭМНЭНЭН

МУГУДАЙ. Нэһилиэк общественноһа сүөһү иитиитин үлэһиттэриигэр өрүүтүн көдьүүстээх хомоҥу оҥорор. Лыбыытах ферматыгар тэриллибит субуотуннуьукка 50-са киһи саҥа телятникка уунуу таһар массыына тахсар-түөр остакадатын тутан биэрдилэр. Итиннэ сүөһү дьиэҕэ уулуурутар уонна эбии аҕылыгынан хаачыллыарыгар бир суол үлэ ыыгыллар.

Субуотуннуьук дьоно итиннэ тэҥэ хотон сыбарын бүтэрдилэр. Маннык фермаларга ыырай ахсаана төһө эбиллэриттэн көрөн, кинилэри телятникка көһөрөн иһиэхтэрэ Оттон хотон тымныйбатын, бааҥ буоларын туһугар билиҥҥи маҥа улахан сүөһү турар.

БИҺИГИ КОРР.

Эрдэттэн тэрийэн

Кадровай булчуттар Т. П. Сивцев, П. Д. Пермяков, С. В. Окоешников, С. Н. Красильников үрэхтэр, аллаастар быыстарыгар сылдьан күнду түүлээҕи сонордуулар. Бу эргин сиикэрэлээн андаатар баара биллэр. Тиис, кырыыс да кэстор.

Опыттаах булчут Николай Афанасьевич Абрамов Толей Дириҥҥи хоту оттуттан бултаан 70-тан тахса андаатары, 100-тэн тахса тиилги ылбыт.

Оттон пенсионер-учуутал Яков Гаврильевич Павлов быыл любитель-булчут буолла. Киин 300 солкуобай суумалаах күнду түүлээҕи туттарарга дуогабардаспыта. Онтукатын толорор туһугар ыраах Ленскай ороҕуонтан, иниэ Олуонэ оруос баһытар, булчуу-алтыы сылдьар.

Отделение салалтата (управляющай Н. Д. Пермяков) уонна олохтоох Совет исполкома (председатель Г. Н. Сивцев) быыылгы сезоннаа булчуттары эрдэттэн тэрийэн таһаарбыттарын балыстыаххэ наада. Нэһилиэк сылгыһыттара эмиэ любитель-булчут быыыытынан кылаанныах түүлээҕи сонордоһоллор.

П. ЯКОВЛЕВ.

Балтараа тоннаттан ордук

ХАЙАХСЫТ. Петр Филиппович Петров звенота Сэмэн Уваровы ферматыгар 122 бороону кыстаан турар. Пятилетка тутаах сылын кыстыгын маҥнайгы ыйыгар маннык 1561 килограмма тэҥнэһэр привес ылыллыбыт.

Звено туппут хас биирдии бороона алтыныыта суукка ортотунан 420-лии кг улаатта.

БИҺИГИ КОРР.

ХОЛТОҺО. Соҕотох байан 46 сүөһүнү көрүөн-истиэн диэтэхпэ, чэпчэкитэ суох үлэ. Кинилэри тымныаахтыы сыл таһаарары тэҥэ, эссо эбии түөсэрэн, толоһуттан бостуукталарга туттарыахтааххын.

Итиннэ сыралаах үлэҕэ Мария Александровна Матвеева эриллибита хаһыс да сыла. Онон, төһө да эдэрин иҥин, бир түүн үөрүйэхтээх сүөсүһүтүнэн аптыахха сөп.

Быыл кинн иитэр бороонноро

ЫЙГА—14,3 КИЛОГРАММ

күннэрэ-таастара көнөн, ыйаанныыллар ыйаанныы эбиллэн, хара сиргэ үктэнэллэриигэр эрдэ баар. Ол алтыннаах ыйга бириинэ байаларэ 14,3 кг улаатыыларыттан да костор. Итиннэ Матвеева эловойуунан 6,5 центнер эти оҥорон, бороон суукка таарыы толоһуйуутун 420-лии грамма тиэрдэрэ ситиста.

С. ПЕТРОВ.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз.

Отчуоттуур-быыбардыыр партийнай мунньахтар

ДЬОНУ КЫТТА КҮННЭТЭ ҮЛЭЛИЭХХЭ

Тутуу механизированнай учаастагын ыйынааҕы маннайгы сүһүөх партийнай тэрилтэ мунньаҕар секретаарь А. А. Полянинскай бэрэдэксэдээтэлинэн үлэлии отчуоттуур коммунистар активнайдык дьүүлэстилэр.

Партийнай документтэрэ уларыйыллыбыт партийнайдэриттэр, политическай-итэҕэс үлэ балачча ыытыллыбыт, коммунистартан көрдөбүл үрдэтиллибит. Бу аайы быдан быыбыыттан партийнай мунньахтар ыытыллан, тэрилтэ инникигэр-туруоруулар ыытыллыбыт. Коммунистар барылара партийнай сорудахтарынан уонна политическай үөрэҕинэн хабыллыыбыттар. Ыытыллыбыт тэрийэр үлэлэр түмүктэригэр учаастак коллектива 10 ыйдаах тутар-монтаажтыыр үлэ быланын 109,5 бырыһыан толорбут, 49 тыһыынча солкуобайдыах барсы ылыахтааҕын 78 тыһыынчаан, тутуу себестоимоһын быланнаммыттан 16 бырыһыан аччатыахтааҕын 21 бырыһыанынан толорбут.

Итиэннэ сэргэ коммунистар бэйэлэриттэн атыларыгар сүрүн бэлэмнэнии партийнай тэрилтэ, кини секретаарын үлэлэригэр баар итэҕэстэргэ, кыалла илик бөҕөнүгүөстэргэ туһайдыылар. Ордук чорботон дьону кытары бирдиилээн үлэ системалаахтык ыытыллыбатарын улахан итэҕэс быыбыытынан бэлиэтээтилэр. Оттон курдук, сүүрүннэ үлэһиттэх тутуу учаастагын уонна лесхоз коллективтарын бастыҥ рабочайдарыттан, комсомолецтаттан партия кандидаатыгар түүмүрүгэ үлэ ыытыллыбатах. Профсоюзнай, комсомольскай тэриллэр молотохтук үлэлиллэр, коллективтарга үлэ дьиссиплинэтин бөдөргөтүүгэ, общественнай бөҕөдөгө туттуһуу, арыгылааһыны утары охсуһуу-та, дьону итэҕэс үлэҕэ активнайдык кыттыбаттар. Биирдэрэ серох комсомолецтар комсомольскай олохтон тайаныллаллар, сылы быһа чилиэнискэй усуйуоспарын да толообот буолуулара таһаарылыыбыт. Тэбааристыны суут талыллыаҕыттан бирэ да дьыланы сорботох, ДИД быланнаахтык үлэлээбэтэх.

Рабочайдар ортолоругар итэҕэйдэтэр үлэҕэ үгүс итэҕэстэр баалаар. Аналыт сылга экономическай уонна комсомольскай политико-уорах курдьуоктарга үөрэтэллэр үлэлэрэ-бэтахтар. Быйыл тэрийэн кэлэллэр эрэ ыытыллыбыттар. Агитатора (начальник цеха Ноев) үлэтин эмиэ саталаммат илик. Дьон үлэлиир сирдэриттэн агитационнай-массабай үлэни ыытарга табыгастаах уонна политинформациялар, бастакаалар огноҺуллубаттар.

Рабочайдар ортолэрэ социалистическай куоталаһыны тэрийиигэ, көтүмэх сыһыанынаһыны таһаарыллыбыт. Партийнай тэрилтэ, профсоюз местнойа уонна администрация куоталаһыны түмүктэрин ый аайы ыытан, дьүүлэһэн испэттэр, ыытыллыахтарын моральнай уонна материальнай көдүүрү дьаһалтаҕар огноҺуллубаттар. Тэрийэр үлэ ыытыллыбатыттан Чурапчыта уонна Хатымыга квартальнай котельнайдары тутуу быталардыллыбыт. Итиэннэ түмүктэриттэн сылларын быланы уонна эбэҺэтэлистибэни толоруута мэйахаттар ураскэбиттэр.

Үлэһиттэр, ортолорутар итэҕэс үлэ быланнаахтык ыытыллыбат буолан общественнай бөҕөдөгө кэбиэ, арыгылааһын сөдүүгэр бурдьу оторуут тубалаарга таһаарыллаллар.

Партийнай мунньах мыйыллыбыт итэҕэстэрин туоратыыта быһаччы сорудахтары туруоритэ.

Партийнай тэрилтэ секретаарын үлэтэ ортотун сыаналаана. Секретаарынан **А. А. Полянинская** шилийиэ быыбардаана.

С. ЗАХАРОВ.

БАМ — норуот бүттүүнүн тутуута

Бүгүн Байкал-Амур магистралыгар

Амурскай уобалас. Бам—Тында линиятын бары учаастактарыгар суолу ыйаччылар, таһы далба таптараччылар, мостаны онороччулар үрдүк таһаарыылаахтык үлэлиллэр, тимир рельсаны уруу күүскэ ыытыллар. 180 километр устааах ыстаал ыллык үлэҕэ киириитинэн үлэһиттэргэ техниканы уонна таһаҕаны таһыы биллэрдик улаатыана.

Соторуттааҕыта «Бамстроймуть» управлениетын коллективыгар Москваттан 500 идэтийбит рабочайдар үлэлии кэлиллэр.

Үөһэги снимокка: вездеходу ыытаччы Андрей Абраменко Бам—Тында трассатын маһайдаах учаастактарыгар үлэһиттэри, таһаҕаны, почтаны таһар.

Аллараа снимокка: сотору бу тимир ыллык уступ поезтар ааҕыахтара.

МАРИКОВСКАЙ фотото.

ССТА фотохрониката.

ЫАННЬЫКСЫТ, МАНЫ ОЛОХТОО!

Эдэрдэргэ суоллар

Ыанах синиэн ыытта утумнаахтык үлэлээйиэхтэрэ улахан болдьоҥо туруллуохтаах. Маныаха хас биирдии ыаннньыксыттан көрдөнүллэр быраабылаллар баалларын.

Ыаннньыксыт маны ыытыа быра биир чаас ааабытын кэнна тутуу оҥоруохтааҕый?

Бастакытынан, маны ыанах турар хоруопуо салгыылаах-таах, кыһыҥы оттуур хотон вентиляциятын ыраастаан салгын киирэ-таҕыа туруорын ситиһиахтаах.

Иккиһинэн, ыытар ыанхтары барыларын туруоран, онуларын ыраастаныллыахтаах. Сиистээх, кирдээх сиргэ турар буоллахтарына, таллах от туруллуохтаах.

Үсүһүнэн, ыаннньыксыт ыанхтарын курдуттун биир кэмнэ ыанхтаах. Ыаһын хайа ыанхтан бастаан саҕаланарын эмиэ билиэхтээх.

Төрдүһүнэн, ыанах маны кэмнэр эту биэрэн аҕатыы көҥүллэммэт, аҕылыгынан мэҥиилээн ыаһыны уларыйа охсуһуохха наада.

Хас биирдии сүөсүһүт медицинскай көрүүнү барыахтаах, ыспыраапка ылыахтаах, санитарнай книнискэлээх буолуохтаах.

Ыаннньыксыт үлэтин кэмнэр ыраас хаалаары кэтиэхтээх, үүтү ыар биидэрэтэ, үүт сиидэлиир маарыллата курдуттун ыраас буолуохтааҕар.

Хас ыам иннинэ ыанах синиэн сыалаас уунан сууйан баран, ыраас тарпаҥнаан сотон мастаастыахтаах.

Ыанары ыар кэмнэ кутуруун тоботун кэлин биир атаҕар байыллар (кутуруттан дэй-биирдэнэн иһити, үүтү кирдиннэтии иннэлэтыгар).

Ыаннньыксыт ыанары эхиийии тутуон иннинэ тус бэйэтэр аналлаах суунар иһиккэ-иннитии сууйуохтаах.

Уоһа эриллибит быраабылаллар тууһуллубат буоллахтарына, ыанах синиэ ыарытыйыан, микробтар тарбаныахтарын сөп.

Ыанах синиэ сууллубатаҕына синиэн тууттуттэр аралаас микробтар мусталлар уонна эмиэ үүтүн устун киирэн сирин аралаас ыарыыларын үөскэтиллэр (холобур, сирин иһинэ, хаанаах үүт кэлиитэ).

Ыанах синиэ ыарыйдарына үүтэ тардар, устунан уолар. Ыарыыллаах ыанах үүтүн уонсай үүнкэ холбоммот. Онон синиэ ыалдьар ыанах үүтэ туспа тууллуохтаах. Маститынан (сиэрин иһинэ) ыалдьар сүөһү үүтэ кайдыы доруобуйатыгар уонна саҥа төрөөбүт ыаҥырайга улахан буортулаах.

ЫАННЬЫКСЫТТАР! Көрдөнүллэр быраабылалары ыытаныахтык тутуһуҥ, хардарыта хонтуруоллаһыҥ!

100 тыһыынча „сибиряктар"

Комбайны оҥорор Красноярскайдаабы завод «Сибиряк»—СДК-5 диэн бурдуту хомуйар 100 тыһыынча агрегаты оҥорон таһаарда. Бу комбайн дойду бурдуту хомуйаччыларыгар уонна кыраныысса таһыннаабы сири итэрооччуларга улахан хайдаҕылыы мала. Предприятие сыл аҥын 25 тыһыынча агрегаты оҥорор. Саҥа хомуйар сыах үлэҕэ киириитинэн комбайны оҥоруу икки төгүл улаатыаҕа.

Эп фабриката

Куйбышевскай уобаласка тутуллубут Алексеевскайдаабы промышленнай комплексха бир бириэмэҕэ 100 тыһыынчаттан таҕыс сибиннньэ аҕатылар. Эт фабрикатыгар 19 механизированнай сиинэрэ-никтар, аҕы баламмыр биэс сыахтар, комбикорм завода баалар. Бу Орто Поволжьеҕа маннык тиэнтэх саамай бөдөҥ предприятие государственнай комиссиянан тутуллан үлэҕэ киирдэ.

Дьаатторбут саанаастара

ЛЕНИНГРАД, сэтинньи 13 күнэ. (ССТА корр.). «Красный треугольник» холбоһук бүгүн автомобиль миинэлэрин быйылгы сыллаах тиһэх партиятын Монголия Народнай Республикатыгар атаарда.

Грузовой автомобилларга уонна тыа хаһаайыстыбатын массыыналарыгар Ленинград маркалаах автомашиналар суһуҥнан комплекстарын быыыл Улан-Батор, Дархан, Баян-Тумен тутар трестэрэ ылылар.

ТӨРӨӨБУТ ДОЙДУБУТ УСТУН

ҮЛЭЛИИР ЫЧЧАККА — ТАБЫГАСТААХ УСУЛУОБУЙАНЫ

Эрилик-Эристиин аатынан колхозтааҕы комсомольскай тэрилтэ 1 конференциятыгар комитет биир сыллаах үлэтин туһунан отчуоттуур докладтаны кини секретаара Василий Иванов оҥорде.

Дакылаатыт комсомольскай тэрилтэ улэтин кыаҕын ырытта, рабочай ыччат производствоҕа ситиһиилэрин бэлиэтээтэ. Комитет үлэтэ аастыы сылларгаараар быйыл балачча туспарыллыбыт, ферма оттуунан байбыт. Ол аҕаарыы итэҕэстэр, көтүтүүлэр биллиҥи да үгүстэр. Чаҥырдаары уонна Хэптоготоову цеховой тэриллэлэр сүүрэ суох ыччаттар ортолорутар сөптөох иитэр үлэни ыытыахтылар. Маннык политико-уорах уотаҕуоҺа суох тэриллэр. Итиэ түмүгэр ыччат ортотуттан общественнай бөҕөдөгө кэбиилэр таһаарылыыллар. Оперативнай комсомольскай группалар тэлэллэн баран хаанык да үлэни ыыыытахтар. «Комсомольскай прожектор» рейдэлэрэ, анаалаах таһаарылыыра сөпхоз да үрдүнэн олус сэдэхтэр.

Дакылаатыт туох хаанар кэмсэтии буолла. Тыл итэҕэччилэр ордук чорботон комитет үлэлиир ыччаттарга сөптөөх үлэлиир уонна олорор усулуобуйаны тэрийиигэ соччолоох бөлөмтотун уурбата диэн бэлиэтээтилэр. Ол курдук, Хадаар отделениетыгар саҥа тэриллибит ыччат-комсомольскай фермаҕа үлэлиир усулуобуйа ситэ тэриллибэтэ. Хайахсыкка «Сыркыс» ыччат-комсомольскай ферматыгар почта сэдэхтик кэлэр. Маадьахсыга кулуун тутуута сиппэтэ. Маннык бэл кинэнэн сэдэхтик көрүллүр. Хадаарга «Кырыс» ыччат-комсомольскай ферматыгар электрическай уот хиирэ илик. Оттон итинник комсомольскай комитет билбэт буолбатах.

Бу бөҕөнүүгэ ордук кыахтаах партийнай тэриллэлэр, хаһаайыстыбаннай салайааччылар сиҥиннэрэ быһаарар суоллаах. Үгүстэр серох аҕа табаарыстарга-итии оттуун аахайбатахтарыгар хомолтолоруун биллэрдилэр, кэлэр оттуур ойуу учуоттуулларыгар кэрдиистилэр.

Комсомольскай комитет улэтэ **ортонон** сыаналанна.

Конференция тоҕус кииниттэн комитет саҥа составын быыбардаата. Кини секретаарынан **Василий Иванов** талыллыбыта.

В. ПОСЕЛЬСКАЙ.

МААССА ХОНТУРУОЛЛУУР

Хаһыат общественнай редакциятын аналлаах таһаарыыта № 7 (29)

Общественнай суоһу кыстыга былырыыгыттаадар бийиг эсэ мараата. Оскотун ааспыт сылга оттоохун быаана 48,5 бырыһыан толорулуннуут буоллаҕына, быйыл 20975 тоннаҥа оттоон быыстаммыттан 46,4 бырыһыан эрэ толордуубут: итиҥ иһиттэн Эрилик Эристиин аатынан совхоз 55,2, Карл Маркс аатынан совхоз 47,8 уонна Субуруускай аатынан совхоз 40,3 бырыһыан.

Сайын үһүнүгүк ардахтаабытынан сибээстээн, быйыл от хаачыстыбата сир ахсын мөлтөх. Онон, сыыһа туттардахха, ыраах тэрбостоохуна, суоһу дьүдэйэтэ олуутэ тахсар кутталлаах. Эбии аһылыгы баламнаһын, хотуулу хомуйуу кыайан ыытыллыбата. Хотоннору тутуу уонна өрөмүөннээһин бытаанык ыытыллан, суоһу олус хойутаан хотоҥуо киллэрилиннэ. От аһылык тиийбиннэн уонна тэрээһин мөлтөбүттэн үгүс сирдэргэ суоһуну баччаанга диэри маччитэр амардаах аһаталлар. Сайыныгы бөстүүктар эппиэтинэһэ суох сыыманнаһыылларыттан субан суоһулэр, оннооҕор бороонор сүүрүлэрэ таһаарылыынна. Биир да фермаҕа дуоҕа, эбии аһылык сиэтиллэ илик. Итиилэр түмүктэриигэр суоһу маассабайдык ыраатыннаһыына, сорох сирдэргэ өлүүтэ таһаарыллан эрэр.

Үһүлүччү мараханы баалаһыанныа Субуруускай аатынан совхозка туох да бэлэмэ, базата суох олорон идеитиниэ киирэннэн сибээстээн уонна дирекция, отделениелар салаалалара тэриллэр улахан молтоноруттарын түмүтэр үөскэтэ. Бу совхозка кыстык устатыгар биир ыраахха 12, бороонго 6 центнер эрэ от (коннорду нуорматтан аҥара эрэ) корутуннэ. Биэҕэ 1-дии, уһаһаҕа 8-тыы центнери аналаттылар. Итиэннэ атык группа сылгыларга, ол иһигэр тыйга от аһылык олох да корулуубата. Бэлиэр, кыстык бастакы ыйдарыгар, 91 суоһу кеннүүнэн өлүө, итиҥ иһигэр соротох Хатылы отделениетыгар 42 бороон. Отделениелар ахсын сүүһүнэн ыраах уоллары-ыынна.

Общественнай суоһу кыстыгар тэҥсибэт бу мараханнаары туоратар сылаатын народнай хонтуруол өрөйүөннээҕи комитета кыстыгы тэрийии туругун бэрэбиэркэлиирэ быраан өнөрөн хонтуруол барыы группаларыгар алтыныы ыйы саҥатыгар тиэрдибитэ, «Саҥа олох» хаһыат редакциятын, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын хытары холбоһон хас да рейдэлэри ыытта. Штаты таһынан инспектордар өрөйүөн үрдүнэн ыытыллыбыт бэрэбиэркэлэргэ уонна ССКП райкомун бюротугар, райсовет исполкомутар кыстык бөпөруоскатарын баламнаһыннарыа кыстыыны ыытыллар.

Кыстыкка тахсыбыт мараханнаары туоратыыта народнай контролердар саамай активнай кыттыыны ылан партийнай, советскай, хаһаайыстыбаннай органнарга уталыппыллыбат комоноу онөрөр эбээһинэстээхтэр. Сүрүн соруктарынан буоллаллар:

Бастакытынан, народнай контролердартан, олохтоох Советтар депутаттарыттан, «Комсомольскай прожектор» чилиэннэриттэн барыы фермаларга бириэмэнной постары бэрт түргэнник тэрийтэлиэхтэр. Киниилэр, кыстык тэрээһинин барыы бөпөруоскатарын хаһан туран, тахсар итэҕэстэри киэстэтиигэр- тутатыны туоратталар дьаһалларын ылыахтаахтар.

Иккиһинэн, улаларын былаанныгар киллэрэн туран, кыстыгы тэрийиигэ совхоз, отделение үрдүнэн рейдэлэри ыы ааҥы системалаахтык ыытан иһиэхтээхтэр. Группа мунньаҕар фермалар старшайдарын, бригадьыырдэр, специалистар отчуоттарын истэн ааҥыыллыбыт итэҕэстэри туоратталар дьаһалы ылыахтаахтар. Наадалаах түбэлтэлэргэ бэрэбиэркэлэр түмүктэрин партийнай, советскай, хаһаайыстыбаннай органнарга биэрэн дьаһал ыллартарыахха.

Үсүһүнэн, эбии аһылык сүрүн аһылыгы солбуйуохтаах. Итэ, аҥардас убаҕас кеннньербэ буоллаҕа, ылдьыритиллибит хойуу дуоҕа аһылык буолуохтаах. Маҥнык аһылыгы ыраахха 30 кг, бороонго 10—15 кг итэҕэһэ суоҕу баламнаан сиэтиини хаччыйыахха. 30 кг хойуу дуоҕа аһылык кормовой единицатыгар 5 кг оту солбуйар. Онон хас бириигээдэ, отделение аайы аналлаах звенолары тэрийтэрэн дуоҕа кырбыыр агрегаттары үлэлэттэрии, бу күннэргэ дуоҕаны маассабайдык астаран тиэйтэрии, «КВ» обохтору, чаанныры, хоруулаары буруу уонна үлэлэтии быһаарар суолталаахтар. Балары бригадьыырдэр, управляющайдар тэриллэрин хонтуруоллуохха.

Төрдүһүнэн, аһылыгы комиссиэн ороскуоттаабыкка улахан болҕомтону ууруохха. Фермаларга фуражирдар биирдии группа суоһуга сиэтиахтаах отторун, бүрдүк аһылыктарын аҥара сиэпиэттэрин, тохпотторун-хорботтоорун кыгыннах хонтуруолга ыытыахха. Суоһуну туруктарыттан корон группалаан, оту уоскай нуорматтан аҥара сиэпиэккэ эрэ ырыгаан суоһулэри хатаннаан аһаттарыахха. Сүөгүүттэр режиим тутуһан үлэлиилэрин, суоһуну рацион быһыытынан аһаталларын ситиһиэхха.

Бэсиһикэн, материальный эппиэтинэһи күүһүрдүөхха. Туох хаһыык иннинэ, совхозтар администрациялара суоһу барыы үлэлиттэрин кытары материальный эппиэтинэс дуогабардарын оҥостуохтаахтар. Ол быһыытынан, куһаҕан көрүүтүн-харайыыттан суоһу өлүүтүгэр буруйдаахтар толобуруо тардылыахтаахтар. Барыы отделениеларга фермаларынан суоһу инвентаризациятын ыытыахха. Сүппут суоһулэри түргэнник - бухгалтарга охсуохха. Бригадьыырдэр ыччат суоһу өбиллиитин ыы аайы ыйдаан иһиэхтээхтэр. Итиҥ курдук үүт учуотун таба ыытыыга, хаачыстыбатын туһугар ыытыыга уонна үүтү государствоҕа туттарыыга тиһигин быыспакка бэрэбиэркэлэри ыытыахтаахтар.

Үөһээ этиллибит соруктары олохтоох киллэриигэ активнайдык кыттан наруот дезорганизаторун өрөйүөн совхозтара ыарахан кыстыгы туораһыннарыыларыгар күүһүн комолоһор эбээһинэстээхтэр.

С. ЗАХАРОВ,
Народнай хонтуруол өрөйүөннээҕи комитетын председателэ.

СҮӨҺҮ КЫСТЫГАР КОНТРОЛЕРДАР СОРУКТАРА

Группа этиилэрин түргэнник олохтоох киллэриэхтэ

Быйылгы кыстык былырыыгыттааҕар эсэ мараһан буолуохтааҕын биһиги, народнай контролердар, үчүгэйдик ойдуубут. Ол да иһин Одьулуун отделениетыгар кыстык саҕаланыаҕыттан ыла барыта түөрт төгүл фермалары көрүүнү ыыттыбыт, рейдэлэри тэрийдибит.

Алтыныы саҥатыгар быйыалгы үүнүүттэн суоһуга анаммыт эбиэс уонна ночимэн складка сытан сиис тардан буорту буохан эрэрин арыйбыппыт уонна барыта 2880 центнер фураһа тургэнник арыйыллыбыт суоһуга сиэтиини тэрийэлэриигэр совхоз уонна отделение салаалаччыларгар этии оҥорбуппут. Онон сибээстээн совхоз кини аппараатын үлэһиттэрин, отделение рабочайдарын сонно үмүрү тардан үс күннээх үлэ ыытыллан суоһуга анаммыт бурдук өрүһүлүбүтэ.

Общественнай суоһу кыстыгар алтыныыга иккитэ, сэтиннииттэ биирдэ бэрэбиэркэни ыыттыбыт уонна отделение салаатыгар, фермалар старшайдарыгар хас да быһаччы этиилэри, рекомендациялары оҥордубут. Олор сүүрүннүлэриннэн кэккэ дьаһаллар ылылыннылар. Ол эрээри сорох этиилэрбит күн бүгүүгүгэр диэри ааҥас биричиниэлэриннэн олохтоно илиистэр. Холобур, Урох-Күөрэ фермаларыгар—барыта 662 ыраах суоһу кыстаан турар сиригэр—эбии аһылыгы баламнаар оборудование бириэмэтигэр баламнаммитин урдүнэн баччаанга диэри суоһуга эбии аһылык сиэтиллэ илик. Маҥна 295 ыраах сылыыта үүрэн көбүнньэх оттон ыраах аһаталлар. Онон суоһулэр ырыылара, ыраахтар торбостоохуннэрэ тахсар кутталлаах. Итиҥ биричиниэтэ—хыбыы ааҕыайан дахсиллэммэккэ, от тиэлэ илигэ. Дьиҥнээн, бу оччо улахан мэһэй да буолуоҕ, сатаммат этэ. Кыһаммыы, дьаһал суох.

Билигин Баһылай Алаабыын, Куула Күөл, Таатта Чэрэгэн фермаларыгар хотоннорго электрическэй уот суох, онон суоһу үлэһиттэрэ улахаммык эрэйдэнэллэр. Буолумуна даҕаны: күн кылгаан, хараҥаран, дыл тымныйан иһэр. Оттон уоту киллэриннэ наһаа бытаарыы тахсан эрэр. Чоксойыыпан, Одьулуунтан суоһу хотоннорутар электропроводнаалар турустара мөлтөх. Бастайаннай монтер булуллаан иннэ.

Иннинэ туһаныллан салайаччылар народнай контролердар этиилэрин түргэнник толоруллоро ирдэнэр.

Д. ЕФРЕМОВ,
народнай хонтуруол группатын председателэ.

Биһиги рейдэбит

ААЛЛАРЫН БАҺА ХОҔНО ИЛИК

ҮҺҮН КҮӨЛ бөһүөлэгэр баар «Чолбон» диэн (сорохтор Ойбон Күөл диэллэр) фермаҕа бириигэдьиир И. И. Лебедев этэриинэн, быйыл 340-ча ыраах иккиҥ хотоҥуо турар. Төлгөһөҕө сиэнэн эрэр оттоохтор да, бүтүн отделение үрдүнэн чорноҥ соҕотох ДТ-75 трактор хаамар, иккиҥ «Беларусь» солбуйар кэриэтэ алдьана туруллар үһү. Былырыын «КВ» котеллар тэрбэт сирдэриттэр кураанах оннуларга эрэ хаалбыт, иккиэн Тамныыкы сайылыкка кыстыах курдуктар. Саҥа хотон таһыгар баллаан туппуттар. Иһигэр сабыс-саҥа котел тулаайахсыйан турар.

Онон бу фермаҕа эбии аһылык диэн сыта да суох. Сүөсүйүттэр этэллэриннэн, билигин ыанар ыраахтары эрэ хотоҥуо баайаллар, үөлбүт өттүлэрин таһырдьа туралдэр. Дневниктэн көрдөхпө, 18 ыанныыксыкка 186 ыраах ыатарыттан биһиги сылдьыахпыт иннинээҕи күнүгэ 356 килограмм үүтү ылбыттар. Ол аата, 160-ча ыраах үөлбүт, оттон күннээҕи үүттэрэ диэн ыраах ахсыттан иккиэн да килограмны қыайбат буолбут.

Бу «Чолбон» диэн ферма үһүс, саҥа хотоҥуар киирдэхпэ, кини чиэрэптэриннэн халлаан Чолбонун көрүөххүн сөп. Сыбанан бүтэ илик ангар эркинниин киирбэппэ, ыраах тыына таҥнары үрэр. Маҥна Түөйэттэн бу ый 4 күнүгэр аралыллыбыт 190-ча ыраах хам баайыллан туралдар: дойдуларыгар күрүүр буруйдаахтар үһү, онон таһырдьа тахсыбаттар. Быыкка от сыыһыы сылбанан баран, дьаҥ уулаабат да кэриэтэ эбиттэр. Солуурунан собуоссаан, хоруудаҕа кутан, оҥу сөҕөн өтүттэн тахсалыы суоһуну тото-хана уулатар саарбах дьыала. Итиҥ үөлбүттэрэ ыраатыыт, аттара эрэ ыаныыллар суоһулэри бөҕэ киһи таах субанныы көрөр. Хотон тымныы, ноҕуоммара хам тоҥмут. Дьүдьэйбит, холлубут суоһу эбиир кутталдаммыт.

Итинник хотоҥуо туран түөрт ыраах торообут. Торото диэн иккиҥ хотоҥуо шиллэрэллэр. Онно да тымныы буолан, цырэйдэрин аны үһүс хотоҥуо илдьэллэр. Биирдиилээн киливэккэ диэн суох. Кыыгыны тымныыга тэбиччи сиргэ итиҥ курдук көҕөр ыырэй хайдах буолуоҕун сэрэйиэххэ да сөп.

УЛАХАН КҮӨЛГЭ бөҕэ кыыс 238 бороону көрөр. Урукку старшайдарын оннуҕар кими аныыллара биллибэт. Бириигэдьиири солбуйан хаалбыт И. С. Платонов «старшай эн буолуоҥ» диэн комсомолка Татьяна Трофимовадаа бөҕүнү баарбыттыына эттэ.

Сүүнэ, дьоҥҥо байаалаах производственнай блок тоҥон турар. Иккиҥ «КВ» котел системата—биир оннук. Бириигэдэ байаатын күүһүнэн итиини ыыгар ыыра суох буолбут. Бороон көрөөччүлэр, үлэлэриигэр эппиэтинэстэрин үчүгэйдик ойдуур буолланнар, таһырдьа хотон иннигэр сиргэ иккиҥ тимир үһааты туруоран, онно уу кутан, күнү быһа уот оттон сыралаһаллар эбит. Ол уулаарын солуурунан хотоҥуо таһан комбикорму хонук устата кеннньеролдор. Итиннэ тонна курдук эбии аһылыктаахтар, биирдии бороонго түөртүү кг тиксэр диэллэр.

От саппааһа суох, сыарҕа үрдүттэн аһатан олороллор. Мөлтөх туруктаах суоһулэр баалларын, түөрт бороон хайыы-үйэ кэтохха киирбит.

Иккис хотоҥуо, эмиэ старшайа суох, түөрт ыанныыксыт 118 ыраах (ол иһиттэн 36-та тиэнэ, 72 уолбут) көрөр. Платонов этэриинэн, үүт диэн маннык салаанан.

ТҮӨПЭҺЭ бөҕэ үлэһит суоһулуур 229 бороонноро үчүгүй туруктаахтар диэххэ кыаҕа. Группаҕа араарар короллор. Сэтиннии 8 күнүттэн биир «КВ» үлэлиир: комбикормаҕа от сыатын булкуйан биэс улахан чаанҥа, иккиҥ буочукаҕа кеннньербо оҥороллор. Барыта 5 тонна буолуон сөп. Оноһук үүтү 8 центнери баламмыллар. Кормокухнянны Иннокентий Васильевич Горохов үлэлэтэн эрэр. Кэккэлэһэ турар саҥа «КВ» таҥыллан туһаҕа киирдэр, эбии аһылык дьыалата өссө туксуох эбит.

Ол эрээри Орто хотоҥуо турар Сылаантан ыран-дьүдьэйэн калбыт 81 бороон туруктара бөрүкүтэ суох. Бэрт мөлтөҕүөр кунчаах-таастаах сүүрбэччэ бороон баар.

Рейдэбэй бириигэдэ сылдьыбыт фермаларыгар кыстык кампаниятын бэлэмнэтиллиибэ ылыллыбыта, социалистическай куоталаһыы тэрийиллибэтэх. Политинформатордар уонна агитатордар үктэмэ да иликтэр. Суоһу аһылыгын нуормата, рациона өгөһүллүбэт. Төһө от ороскуоттанарын ким да билбэт.

Совхоз отделениетыгар эбии аһылыгы баламмыр звено тэриллибитэ. Өрөйүөнтэн ыытыллаах И. З. Макаров салайар бу звеноҕа хаһан дьыгынаахтик үлэлиирэ биллибэт.

Рейдэҕэ кастубут итиэстэтэр Субуруускай аатынан совхозка, кини Сылаантаабы отделениетыгар общественнай суоһу кыстыгар тулуйуллубат быыбарылар таһаарыллыбыттарын туһунан ССКП райкомун бюротун алтыныы бүтүүгүнээҕи уураахын олохтоох киллэриигэ билигин даҕаны эрчимнээх дьаһаллар ылылла илиистэрин көрдөрөллөр.

Хаһаанҥа диэри маннык салаанан?

Рейдэбэй бириигэдэ чилиэннэрэ:

Д. ПОПОВА, НХК штаты таһынан инспектора, ветврач.
И. СЛЕПЦОВ, НХ группатын председателэ.
П. СЕДАЛИЩЕВ, биһиги корр.

ПОЭТ САҢА КИНИГЭТЭ

Соторуттаарыта СССР Суруйааччыларын Союзун чилиэнэ поэт **Феоктист Софронов** (Степан Феоктистович Софронов) **«Дьоллоох дойдубар»** диэн саҥа кинигэтэ бэчээтэнэн тарыста. Поэт кэнники сылларгаары айымныыларын Хомуурунньуктун Сахадаабыгар кинигэ издательствата 5000 экземпларынан бэчээтэтэ.

Феоктист Софроновы ааҕаччылар өссүлүгэ аналын хас да кинигэлэн таныстарбыт, автор уонна талаанныах тылбаасчыт быһыытынан биилэлэр.

Автор саҥа кинигэтигэр сүрүннээн бүгүҥү тыа сиригэр буола турар дьоҕуннаах уларыйыылары ойуулуур, бэйэтин бинир идеэлэхтэрин айар мастерстволарын туһунан саналарын этэр.

Хоҥсоннор ис номохторо дэбигис ойдоҥуттан, тыллара хомоҕой, формаалара туһсаҕай тына, бэйэн дойдук, дьонун-сэргэн тустарынан суруллубут буоланнар, кинигэни бастакы сираниҥытыттан саҕалаан бүтүөр диэри барҕа сөбүлээн, тартаран ааҕарыҥ.

«Өрүс уруугэр» диэн хоҥсоннго дьон хоҥуун үлэлэриэн биллэнэ общественнай хаһаайыстыбалар экономическай өттүнэн бөдөргөөбүттэрэ, кылаабырыыттара, тыа сирэн үлэлиттэрэ үйгуйбайан олохтоомуттара көрсөлөр:

«...Колхоз аны хоннохтоннор:
Колхоз тыҥынча суоҕуну
Киэҥ алаас саҥа хотоҥҥо
Каллаҕар биллэннэах үҥ...

Үлэ барар үгүс сиргэ,
Улаппыллар салгыбакка.
Өрө үлэр үрүҥ ыҥырыгы
Түттүгэннэах ааймыкка...»

Саҥа тутууттан хайа киһи уорбат буолуой? Тутуу биһиэхэ хаһыаттыгыттааҕар да киэҥ далаһыннанна. «Олуонэ бинир маанылаах үлэр үүлэах ан-тот Аммаа» туһунан ааҕабыт:

«...Тэнийэн, кэҥиэн иҥэр дии
Дэриэбинэ дьиэлэрэ бөрдө.
Сайдыы, кыах туһун
көрсөннрдии,
Саҥа дьиэ бөрө дьэргэйдэ.
Турдах аайы, кердех аайы
Туйсан иҥэр Мыҥдаҕаабы».
(«Амма»).

Суруйааччы бэйэтин доҕоруун биллиилээх поэт Г. И. Макаров—Дьуон Дьаҥылы туһунан тойугар поэт талаанын уонна үҥэлүччү сэмэйин ойуччу баллэтиир, кинигэтин үөрэнэргэ алгыстары сүбэлиир:

«...Айыныгыгар, оҕолор
Аҕыс эн курдук дэлэгэй,
Хаарыыннаах дьиҥнээх доҕор
Хаптан иэдьис каллаҕай...

Талаанныгынан, айыныгынан
Таҥыччы үрдүк этиҥ эн...
Хас биирдии хоҥсоҥун ааҕыгын
Хаалгыын биэрэн суруйарыҥ.
Тылын-өйүн, час формаатын
Ааҥнаҥначчы чочуйарыҥ...»

«Долгуннаах үйэ оҕото Дьуон» «бар-дьоҥун сайгыылаах оҥорсуон баҕаран» «үлэлээн тахсара күнүс-түүн», «ыар-хаанын тохпута сөрөөнгө». Поэт ыраата, дьулуйута, туох ньиин өхсөспүта олохха дьиҥ-чаҥы кэлбэта маннык тылларынан этиллэр:

«...Оо, Дьуон, уоруон да эн
Олох коммунуун көрдөрүн!
Оо, киллэ ирэ бэйэтэ
Хайдыах олох, кинуо нуо!..»

(«Добер туһунан тойуктар»).

Феоктист Софронов бэйэтин үлэтинэн дуоһуйан тохтообот, өссө үчүгэйи, кэрэни айан бар дьонугар баллэхтиир, уордар үтүө баҕалаах. Ол туһунан бу курдук этэр:

«...Олорбуккум уһунугар
Оҥорбуппун тэҥнии-тэҥнии
Ойуом, сүрэрим мунчаарар:
«Үлэм дуона суоҕун нии...»
(«Куппулуоттар»).

«...Бинрда сыыһыам, сүүстэ
табыам,
Мин коруом үйэ дьиҥнэтин.
Олох очуоҕун дабайыам,
Охтон туһуохпар диэрэтин...»
(«Суба»).

«Дьоллоох дойдубар» — поэт аҥыс кинигэтэ. Кини-урут «Оччугуй отчут», «Бүгүн», «Москва заобаркатыгар», «Свята сэҥэна», «Баҕах» диэн хомуурунньуктары бэчээтэппита.

Н. МАКАРОВ.

ААТЫРБЫТ МААСТАР ЭРЭЛЛЭЭХ ҮӨРЭНЭЭЧЧИТЭ

Цирканы тантаччы молуйуоҕунан көрөөчүтүгэр Юрий Никулин голоруулларын үчүгэйдик ойуулаан уонна сөбүлүүллэр. Кини көрүн-нарын Советскай Союзка эрэ буолбакка, оччу тэҥэ Франциягаа, Канадаҕа, Японнаҕа, АХШ-ка, Австралиягаа, Бразилиягаа, Новай Зеландиягаа уо.д.а. дойдуларга изрэхсин көрбүттэрэ. Ю. Никулин ааҕан аатырбыт Карандаш (СССР народнай артиста Румянцев) эрэллээх үөрэнэччитинэн буолла.

СИММОККА: Юрий Никулин «Кыыс уонна кулуузаннар» диэн реприсиэ.

В. ЧЕРЕДИНЦЕВ фотота. **ССТА фотохроникката.**

КҮНДҮ ААҔААЧЧЫ! 1975 СЫЛГА

«САҢА ОЛОХ»

хаһыакка сурутаргын умнума!

СУРУТУУ СЫАНАТА:
Сылга—3 солк. 12 харчы
6 ыйга—1 солк. 56 харчы

Сурутууну «Союзпечать» агентстволарга, сибээс отделениелара, бэчээти общественнай тарҕатаччылар хаалчаҕа суох ылаллар.

НЬЮ-ЙОРК. Холбоһуктаах Нациялар Тэриллэриэн Генеральнай Ассамблеята Сэҥэруу-Африканскай Республика (ЮАР) расистскай режима ХНТ XXIX сессиятыгар кыттар бырабыын быстта. Итэ быһаарыныы 91 куолас сөбүлэтэ, 22 куолас утарда уонна 19 делегация тутуспа. ХНТ Генеральнай Ассамблеята Сэҥэруу-Африканскай Республиканы былаастара ХНТ Уставын принциптэрин, кинэн бырааабын туһунан бүттүүн уопсай декларацияны наадыйбат курдуубайдык кэһэн апартеид уонна расовай этэҥэстэбэл политикатын ыытыллыарын ньиин итинник быһаарыыны таһаарда.

КОНАКРИ. Гвиней президента Сэкэ Туре Конакриҥа ыытылларбыт бүттүүн национальнай экономическай конференциэрэ тыл этэриэр дойдуга эргиэн олохтоох былаастар дьаһалларыгар сөҕүмнэр туһунан биллэрдэ. «Онон, —диэтэ кини,—Гвинеяҕа бу кэмтэн ыла эргиэн норуот иликтигэр бэриллиэ».

БУЭНОС-АЙРЕС. Уго Бансер правительствата политическай уонна профсоюзтай үлэни-хамнаһы бобор, ыытылларыахтаах быыбардары тохтотор уонна дойдуга ыксаллаах балаһыанньаны биллэрэр туһунан быһаарыытын бырачыастаан Боливия горниэктара забастовканы биллэрдилэр.

ССТА.

Доруобуйа мунуута

Донорство—бочуоттаах идэ

Биһиги хаммитигэр донордааһын уонна хаан кутуу туһунан билбат киһини дэҥнэ көрөбүт.

Аҥа дойдуну комсомуол Уларсэрии сылларыгар 5,5 милуйуон киһи, үгүс отто дьаһаллар, бойдуннар олохторун быыһаабыннга бэйэлэрин хаатарыын биэрбиттэрэ.

Советскай дьон 1957 сылларга Москваҕа, Ленинградка үөскэбит итиннэ дойду бүттүүнүн урдунэн киэҥник тарҕаммыт донордар үгүөмнэрэх хамсааһыннарын туоһуларынан уонна киэттэччиларынан буоллулар.

Донордар бэйэлэрин хааннарыттан биэрэн дьоннор олохторун, доруобуйаларын оруһуйаллэр. Хаан киһи этин клеткаларыгар тыыны уоар, киислэрэ барыы наадалаах: кислородунан, аҥылыгынан, витаминнарынан уонна гормоннарынан, ферменттэринэн уонна минеральнай туустарынан, үгүс атын веществоларынан таарыйар. Хаан клеткаларын углекислай эйэ уонна вещество атастаһыгын атын туката суох бородуукталарын таһаарар. Клеткалар, ол эбэтэр ткааннар, органнар хаан хутуллан хаарбаҕа, киэн уҥуунук сөптөөхтүк үлэлиир кыахтара суох, киислэр кислороба суох туммыталлар, аҥылыра суох эллэлэр.

Дьэ ол иҥин хааннара барар ыарыахтарга, хаан ыарахан ыарыыларынан ыалдьаччыларга уонна кэннору мөлтөбүт ыарыахтарга хаан кутуу олус наада буолааччы.

Баайыыга, тераапиягэ, хирургическай операцияларгэ эбэт хааннарын сүтэрбит дьон олохторун быыһыыр соргулаах средствоонан хаан буолар.

Донордааһын буоргута суох. Ол гир шарын барыы дойдуларыгар үгүс уонунан сыллар усталарыгар мунньуллубут суунэ практическай опытынан биэрэтиллибит.

Төлөбүрэ суох биэрэр донортан бир тоҥуллэ 200 миллилитр (мл) хаанын—бары хаанын сүрүбэ биэс гиэмэтэннан биирин ылыллар. Хаан итинник ыарыах көбүрэҥнэ организмҥа бар хаан гарааннан биэриитинэн толорор оннуоттар түөрт уонна хаанын да суолалыгын суох аҕалар.

Доруобай киһи бэйэтигэр бырыгыта суох иккі ыйа биирдэ, эбэтэр сылга алтата, донорскай кыраҥа колан 500 мл биэрэ хаанын биэриэн сөп. Анал научнай институттарынан 400 мл хаанын биэрбит кэмнэ хаан сүрүөр үөйүүлэр тааннаргын убаҕас хиирэнитинэн биир суукка ааҕыыта ол чолуоттар түөрэ быыбарыллыыбыта.

Төлөбүрэ суох биэрэр донортан ыйга биир-иккі тоҥуллэ 200 мл хаанын ылыллар. Хаан наанык ыарыах көбүрэҥнэ, эпиит курдук, организмҥа суола-иэйэ суох аҕалар.

Биһиги государстводтан донордары улаханнык сыанналыыр. Киниэрэ ордук табыгастаах усулуобуйалар тэриллэллэр: донор хаан биэрэр күнүгэр улэтиттэн босхолонор уонна камнаһын ахтарэн туран бир сыныйаллар күнү ылар, баҕарар буоллаҥына ол күн уоннуоскатыгар эбии көрөруллэр.

Биһиэхэ дьон патриотизм, урдук сознательность, гуманность, табаарыстаһыы чэстволарынан салайтаран донордары нан буолаллар. Үгэс курдук, кинилэр ким олоҕун быыһыыры билбэккэлэр эрэгэ хааннарын биэриллэр. Онон кинилэр быыларга ордук үтүө майгылаах, кайраабыллаах.

Донордар иэдэйиэ губеспит кимиэ баҕарар көмөлөһөрэ бэлэмнэр. Маннан урдук гуманизм туох баар буолуой! Төлөбүрэ суох хааннарын биэрэр донордар атсаннара дойдуга күүскэ үүнэр-үүнэр.

Биһиги оройуоннуутугар ыҥырары кэтта ыарыахха хаанныын биэрэргэ бэлэм амарах сүрэхтээх, сирдэрэй дуҕалаах дьон эмиэ үгүстэр. Маныаха ордук промкомбинат, олох-дьаһах комбинатын үлэлиттэрэ активнайдар.

Ол эрэгэ донордар эмиэ үлэлиттэрин ортолоругар хото элбэхтэр. Ол кинилэр ыарыах олоҕун, доруобуйатын быыһаабыннга хаан кутуу хайдахтаах курдук суоллаабын кинтэн да ордуктук ойдуулэриэн быһаарыллыан сап. Оройуоннаабы балыыһаттан лаборантка Е. Попова, оро отделениетын медсестрата Т. Воронцова, мэҥиэрэ сылдьар фельдшер В. Лапова, операционнай сиэстэрэ Л. Дьяконова, акушерка Т. Смирнова, врачтар Е. А. Маркова, Д. В. Павлова, о. д. а. бэйэлэрин хааннарын хабыы-үөнэ хастыыта да биэрбиллэр, донордар быыларынан биһиэхэ улахан ыытыктабылынан туһаналлар.

Бу дьыл сэтиннэн ый бүтүүтүгэр Саха сирин үрдүнэн «Донор күнүгэр» ыытыллар. Биһиги оройуоннуут үлэлиттэрэ сэтиннэн ый 27 күнүгэр «Донор күнүгэр», үрдүк гуманизмы, сознательности көрдөрөр, кохтоолтук хааннарын биэриллэриэхтэр ыытыллыбыт. Хас биирдии доруобай киһи бу үтүө, бочуоттаах дьыалаҕа кыттыыны ылыа диэн эрэнэбит.

И. ИГНАТЬЕВА,
оройуоннаабы балыыһа акушер-гинеколога.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Оройуоннаабы балыыһа администрацията, профсоюһун месткома фельдшер Ноева Елена Степановнаҕа иҥин тантыыр ийэтэ

НОЕВА ПЕЛАГЕЯ ПРОКОПЬЕВНА

бу дьыл сэтиннэн 13 күнүгэр үйүн, мараҕан ыарыыттан олбуттуттан бэйэлэрин кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Чурапчытаабы интернат-оскуола коллектива бу оскуоланы быйыл бүтэрбит

СОБАКИНА МАТРЕНА ДМИТРИЕВНА

эдэр саҕыгар эмиэ ыалдьан олбутун, дириҥник курутуйан туран, бокуонньук эйимахтарыгар, табаарыстарыгар, дьоҥнэриэгэр ыытыннэрэр.

Субуруускай аатынан совхоз дирекцията, парткома уонна комсомольскай комитета оҕоруотчут Собакина Мария Дмитриевнаҕа иҥин тантыыр баҕа

СОБАКИНА МАТРЕНА ДМИТРИЕВНА

эдэр саҕыгар эмиэ олбутуттан бэйэлэрин кутурҕаннарын биэрэллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс гул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—9-13-95, редакторы солбуйааччы, эпиэтсир секретарь—9-14-95, отделлар—9-14-95, уопсай—9-15-65.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

САКААҺЫН №-рэ 137 ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 2630.